

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

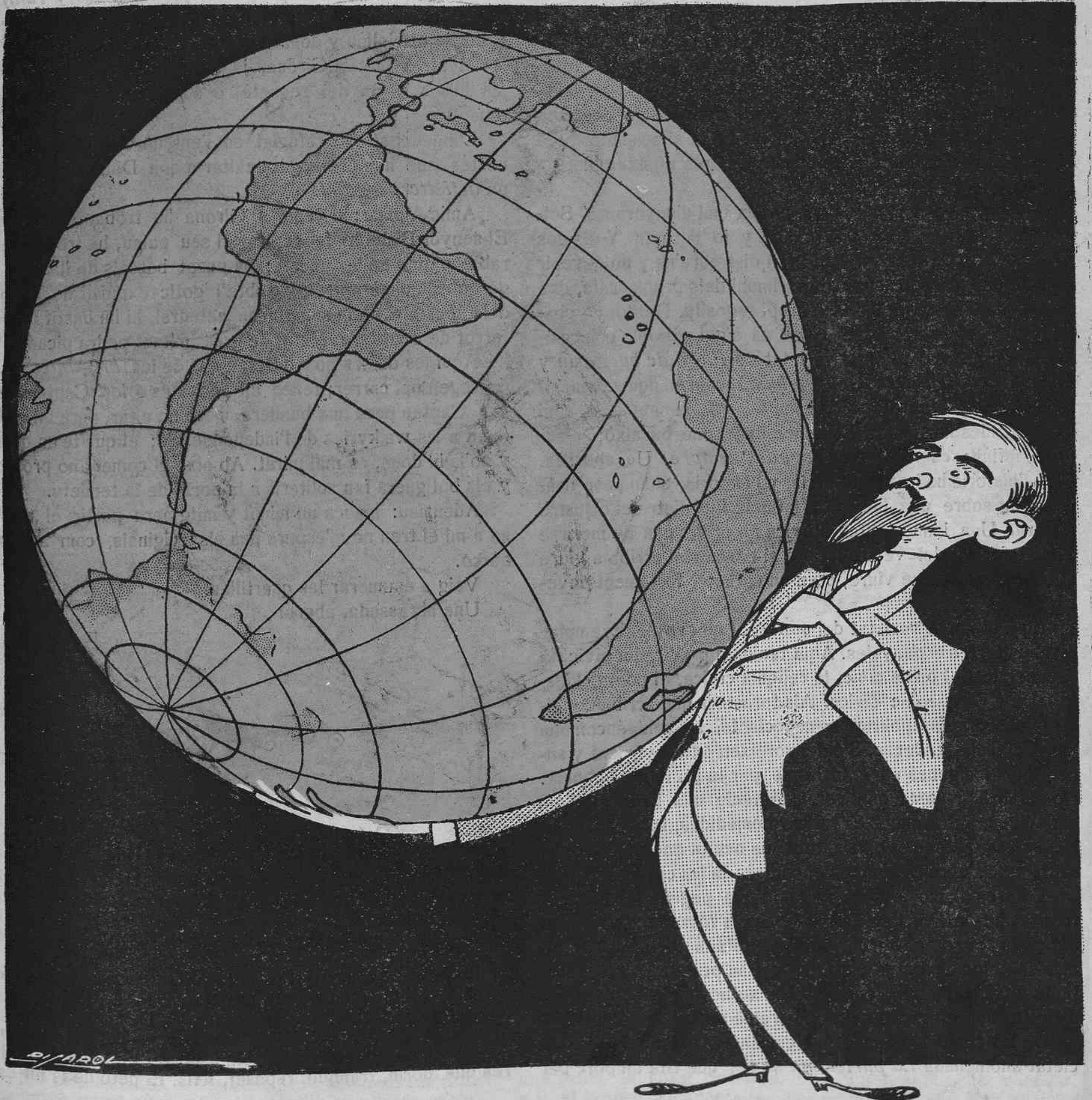
BARCELONA, 9 D'AGOST DE 1912

NÚM. 1754 ————— ANY XXXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

PAPELETA PERA UN DICCIONARI BIOGRAFIC

«Cambó (Francisco).—Célebre diputado. Empezó siendo amo [de Castelltersol, pero pronto se hizo propietario de *El Mundo*.»

Epístola provinciana

Pera en Gabriel Alomar.

Coral amic meu: m'ofrenàreu dies hà unes *Flors de burgesia*, y jo no sé còm demostravos el meu agraiment. No hi estic pas acostumat a rebre mostres de consideració dels grans civilistes. Vos, el delecte poeta, el formidable erudit, el constructor, el filòsof de la llibertat y de la democràcia, heu fullejat el meu herbari y no l'heu pas trobat indigne de la vostra alta mentalitat. Es possible, perxò, que hagueu desmerescut als ulls dels refinats, els quals mai podran absoldre'm d'haver escrit l'*Elogi a la dòna bruta*. Sigui com vulgui, s'ha demostrat que per damunt de la ximplessa provinciana y altres ximplesses, poden abraçarse un exaltador de la urbs y un barbre esquerp.

Y es que vos y jo patim del mateix mal d'anyoransa. Solzament que vos somnieu la ciutat y jo l'ermita. Y els dos *herboritzem* de tant en tant pera distreure'ns y no devenir a poc a poc misantrops, mal patrimoni dels desplassats, que no saben alimentarse del seu propi regositg. Dubto, no obstant, que en vostra illa lluminosa us sigui possible colleccionar una tan extraordinària varietat de *Flors de burgesia* y de *bolets parasitaris del bosc humà*, com en aqueixa meua ciutat *dalmaciana*. Per de prompte, vos ja sabeu que som tres vegades immortals. Es impossible concebir això; es sumar l'infinit; *es viure tres vegades sempre*. Un absurde. Però l'història ho ha volgut aixís, y l'història, quan pesa tirànicament sobre una localitat, influeix fins dintre el claustre matern. Una immortalitat atàvica no priva pas de morir-se d'una infecció del ventrell, però si l'immortal arriba a viure el temps que té que viure, pren un caracter fortament novelable.

Aquí tenim la varietat del *concejat* ab espasa. Exemplar raro, en terres espanyoles. Aquí tenim el predicador civic, la dama civica, el bisbe civic, la reliquia civica, el poeta, l'històriaire y l'arqueolec civics. Als forasters que arriben, militars, buròcrates, polítics o negociants, se'ls hi encomana aquet civisme endemic. S'enfervoreixen extranyament y superen als indígenes en entusiasme per la pretèrita epopeia. No cal insistir pera que vos, que teniu ulls d'observador, endevineu, entre aqueixes ratlles comedides, tota una població d'eflorescencies cursis, tota una oculta energia amenasanta, que s'encén y s'apaga al compas de les circumstancies.

Y après d'això, encara tenim lo que pogueu tenir vosaltres. Aquí, es veritat que no hi hà els *tomadors de sol* ni els que esperen el barco; però existeixen els badocs dominicals del joc de botxes; els que volten per les voltes, constants y pacients, tant com puguin serho els que la ploma d'en Rusiñol, el nostre quasi venerable amic, ha retratat.

De les costums no cal ferne esment. Aquí actúa una societat anomenada *La puríssima sang*, que rifa un porc per

la Setmana Santa. Hi hà en aqueix fet com una mena d'excitació a la comparansa irreverent, a un horrorós sacrilegi burlesc, que un esperit més fort que'l meu podria intentar. Y l'imatge del porc es exhibida asobre d'una taula endomassada, sota una urna, en el mateix indret ont se coloca la taula petitoria pera els condemnats a mort, durant les hores que'ls posen en capella. Apar que un mateix misticisme sadi imperi ab fruició pel porc, pel reu y per Jesucrist. Crec que la malícia d'un ateu no fora pas capassa d'inventar cosa pitjor. Y els nostres tartufes, entre tant, pera comprar mitja lliura de bacallà, exigeixen a l'amo de la bacallaneria el bitllet de la comunió.

M'oblidava de dirvos que ja tenim duescentes y pico de criatures que aprenen formalment l'exercici. Un cafeter es el capità. L'Infanta diu que'ls costa les armes y l'*uniforme*. Si el rei ve, trobarà el batalló infantil en un perfecte estat de disciplina y donarà una altra creu al cafeter.

Mentres tant, a Girona, ja no queden criatures. O van als lluisos, o són del requetè, o s'allisten al batalló infantil o capten.

L'ingenuitat s'ha refugiat en l'enteniment dels edils jau-mistes, que han pretengut exaltar a don Dalmaci, regalantli un *artistic pergamí*.

Amic Alomar: si veniu a Girona ho trobareu més nou. El senyor Bisbe ha fet repicar el seu palau, ha tret la venerable patina de les pedres; ha posat bossals de llauna a les gàrgoles quimèriques, y sobre'l gòtic exquisit de la porta dels apostols, de la sumptuosa catedral, hi ha bastit un ponterrot de carretera, pintat de gris, imitant pedra picada.

Aquí les dames no's queixen pas de les *brigantes* que's passegen pel carrer; tenen altres feines a fer. Capten sempre. Capten pera una bandera, pera un altar, pera un monument a les walkyries de l'independencia; el que té un quarto y no'ls hi dona, es mal mirat. Ab això el comerç no prospera y els botiguers fan solitaris a la porta de la tendeta.

Adeusiau: manca un minut y mitg pera partir el tren, y an a mi el tren no m'espera pas els originals, com a vos el barco.

Vaig a enumerar les quartilles.

Una abraçada, abans.

P. BERTRANA

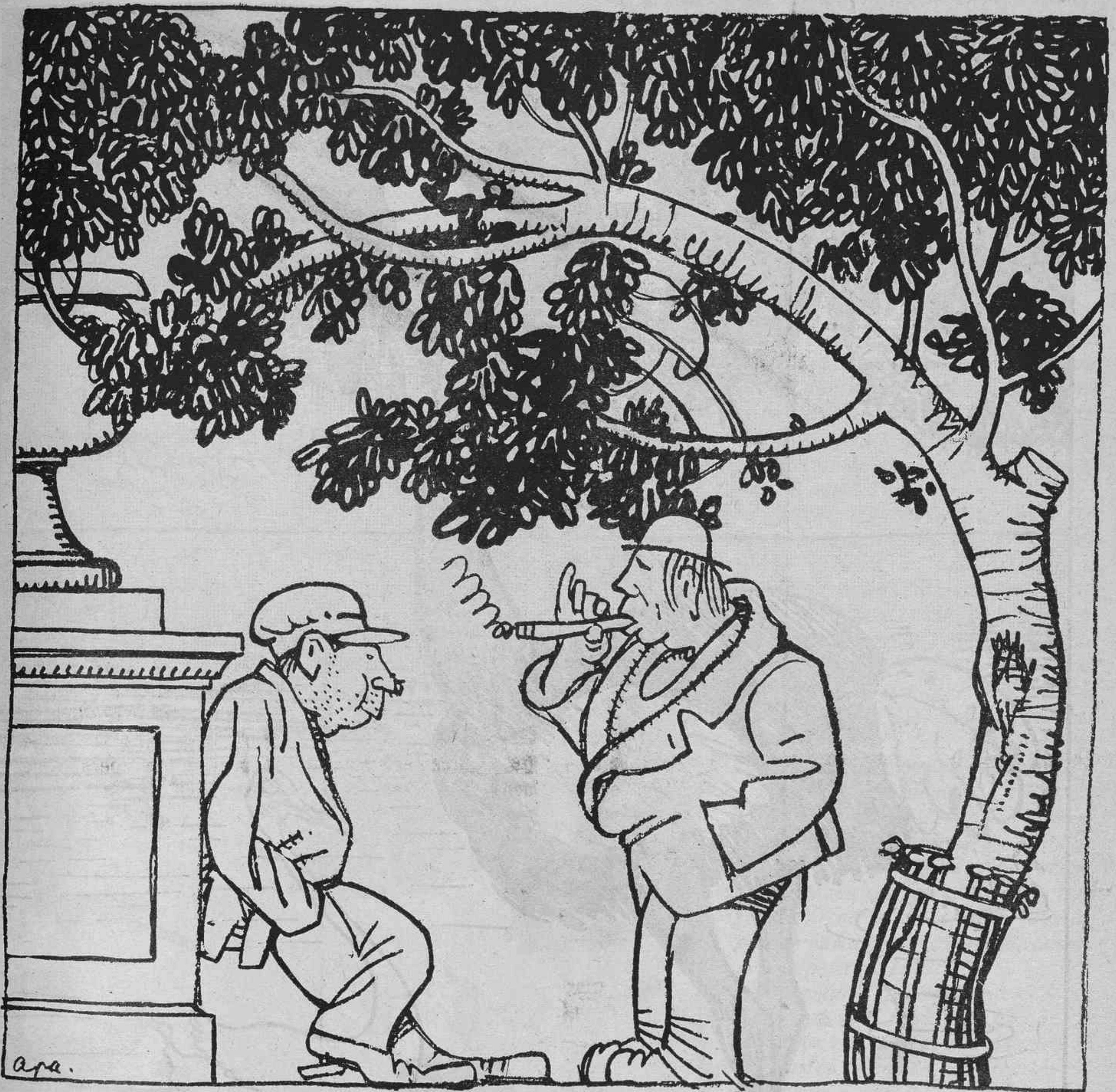

Targetes al minut

I

EL SOMNI D'UNA NIT D'ESTIU

Es la matinada. Al Passeig de Gracia, davant mateix de cà'n Reig, el sumptuós magatzemista de mobles, hi hà una farola. (¿Falqués?... ¿Ballarín?...). Dessota la farola hi hà un banc de pedra y, allargassat damunt del banc, un jove de vinticinc anys, de miserable aspecte. Fa un grapat d'hores que dorm, tranquil, reposat, fells. El petó de la nit esti-

ELS NEGOCIS DE MR. PEARSON

—Això d'exposar tants duros en salts d'aigua... ¿què vols que't digui!...
 —Y es clar. ¿Qui no li fa construir plasses de toros, ara que tenen tanta acceptació?

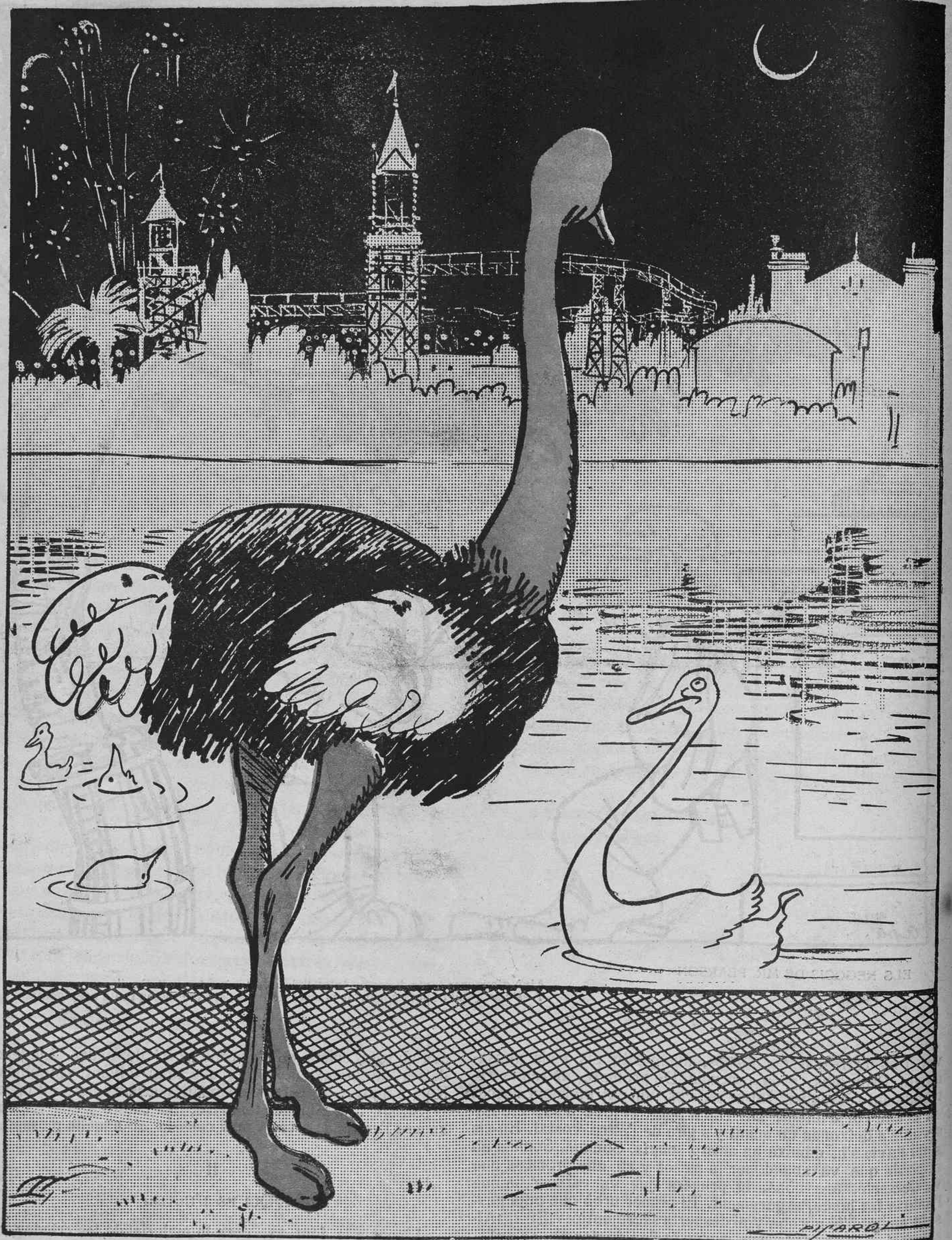
val li ha refrescat els polsos, allunyantli els mals pensaments. Prou odis, prou rencunia. De prompte, un tenue extremament ressegueix tot el seu cos, un extremament nascut en el seu cor d'infant. De cap a peus, el jove d'aspecte miserable's deixonda un minut y's gira de l'altre costat. En els seus llavis s'hi dibuixa un amarg somriús. Sonnia. Sonnia ab el poble que va abandonar fa mesos y ab una promesa que va deixarhi, una dòna, la primera que va estimar, la que l'hauria fet home, segurament. El primer urbà que puja passeig amunt s'hi apropa y el desperta sacsejantlo—¡Ei!... ¡Al-seuvs!... ¡Apa, depressa, que no es lloc de dormir, aquet!... El pobre, el miserable, se desensopeix mandrosament. Estira calmós els seus dos brassos, immensament llargs, y s'as-

seu ab tota calma en l'amorós coixí de pedra. Llegeix el lletrer de la luxosa botiga que té al davant: «Muebles de Reig é hijo»... Y, refent el somni, murmura pera ell mateix: —¡Sí, sí!... ¡Si tingués un catre, una cadira y una espelma, encara l'aniria a cercar y m'hi casaria, ab aquella mossota!

II

¿QUI ES L'ULTIM?

L'anar a la font es, pera la majoria de les criades, com una mena de culte fervorós. De 12 a 2, al mitgdia, y de 7 a 9, al vespre, en aquets temps caniculars, cada font es un

ENTRE BESTIES

L'Avestrús:—¿Ont vaig, dius?... Mira, m'he escapat y'm passejo per aquet Park, que, per cert, el trobo molt agradable.
El Cigne:—Agradable, sí..., si no fos tan humit.

formiguer de minyonetes, voltades d'un aixam de burinots, sorges, tramviaris y dependents d'adroguer en vaga. A l'entorn de les fonts públiques hi aletegen els déus, els déus alats, naturalment, com Cupidó. Els altres, més pesants y més totxos, com Mars, vestit de ferramenta, y Venus sa-fretgera, arremangada de brassos, no'n tenen prou ab fer la papallona. Aquets s'asseuen en un piló de la font o s'arramben a un arbre del passeig y allí fan petar la «claca», ell fogós y llarg de dits, ella ardent y generosa... Fins que llur divina consciencia els obliga a separarse... L'un fa tard als Quartels Nous; l'altra sofreix l'arrembatge de la senyoreta: —«Poca agua y encara calenta...»—Calenta, perquè ella, Venus ardent, ha comunicat la xafogor del seu pit, la febre de les seves venes, a l'aigua del glassat cantiret de vidre. Poca, perquè ella, Venus generosa, després d'apagar la sed de Mars y anant desde la font a casa, ha brindat l'aigua a tots els vianants que li han solicitada ab ulls luxuriosos...

GLOSARI

L'ILLA DE LA CALMA

V

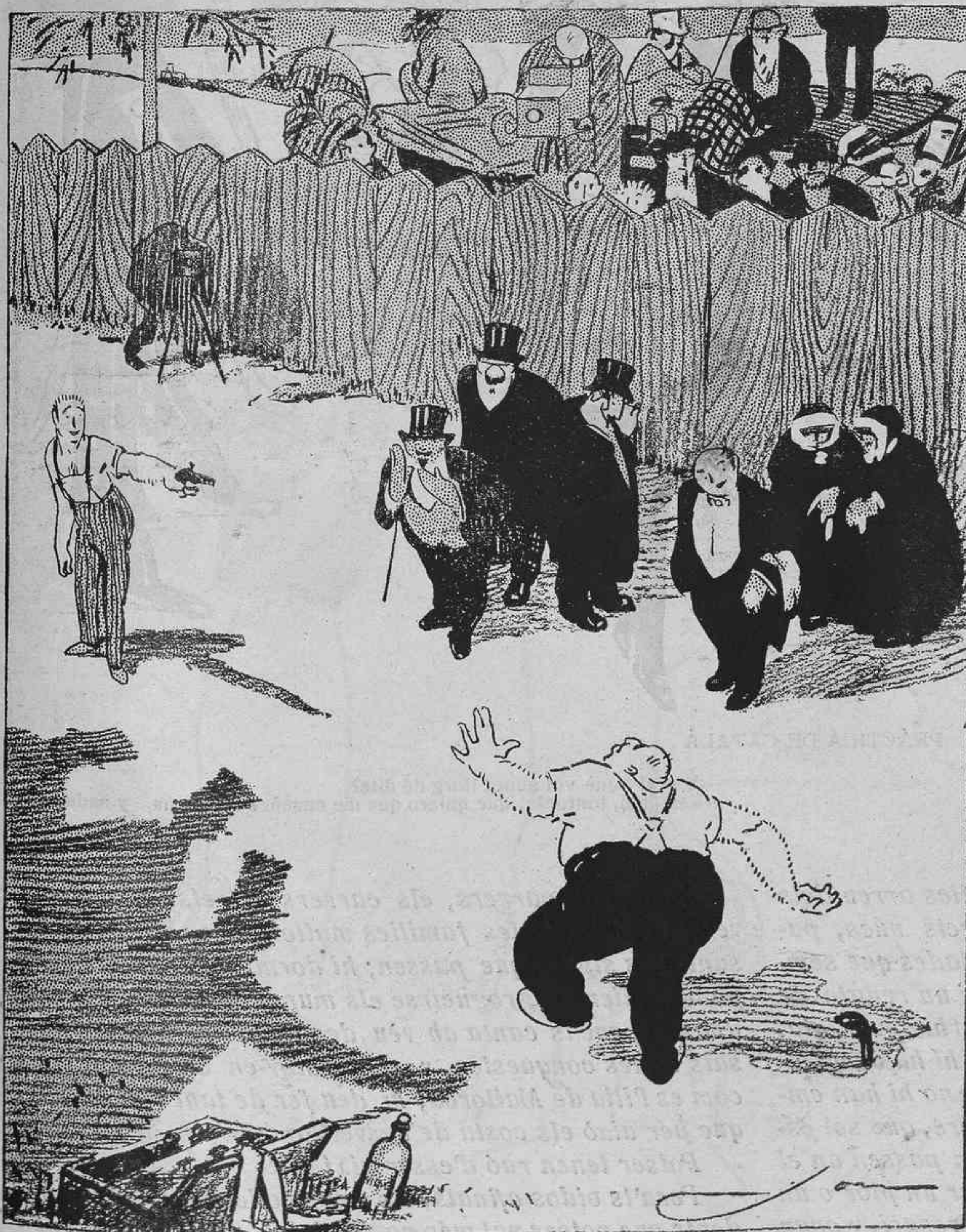
ELS CARRERS ESTRETS

L'home que ja està cansat d'anar del «Cafè de la Pau» al Born, llocs de pressa y d'exaltament (an aquet món tot es relatiu), y es de mena meditador y's vol donar a la vida privada, fugint de les vanitats d'aquet món tan

plè de perills y trencacolls, pot encauarse per la ciutat y anarse'n als carrers estrets plens de... ningú, y de ningú més, que no n'hi manquen pas an aquet Palma.

De carrers estrets, en totes les viles (exceptuant les d'Amèrica, que no són estrets ni són amples, ni blancs ni negres, ni foscos ni clars), en tenen el seu passament. Són carrers del temps de l'opresió, en que les cases s'apropaven pera poguer estar més oprimides; carrers del temps de l'obscurantisme, que procuraven estrenyers pera que no hi penetressin les llums; vies que se'n podrien dir... infeccioses, si allavors s'hagués cultivat el microbi de l'infecció...; però els carrers estrets de Palma tenen tant un caracter propi, que no tenen res que veure ni ab l'infecció ni ab lo altre. Són com són, perquè han d'esserho y perquè havien nascut pera esserho.

De primer són nets, y un carrer estret que se li pugui dir que es net (quan tots sabem el mal ús que's fa d'aquestes cstretors, en totes les capitals que'n gasten), ja es una cosa extraordinaria. Són nets, sense que la netor sia estucada ni de ciment Porlant, com es la netedat plebeia. Són nets de naixensa y d'educació: de naixensa, per esser de pedra; d'educació, perquè la pedra no es com la terra, que fangueja aixís que la posen en remull, y's fa carrec del seu prestigi. Després de nets, són magestuosos. Els casals que crien a cada banda, o tenen balcones de gran volada o tenen les finestres gòtiques, ab columnes primes com canyes, sostenint dues toies de pe-

EL DESAFIO DE L'EMILIANO
(Apunt del natural)

El jutge de Camp:—A la una... A les dues...
L'Emiliano:—¡Ep, ep!... ¡Alto!... ¡Estic tocat!

dra; barbicanes de noguera, servint de visera a les finestres, o balustrades ab columnes, eom an els quadros del Veronès; portes d'arc rodó, ab escut, o portalades amplíssimes, que recorden, per lo severes, uns palaus de la vella Florencia que tots fossin habitats per bisbes, y després de magestuosos són... callats, y ho tenen d'esser, perquè si no fossin callats ja no serien a Mallorca.

Ho són tant de callats, que quan un passa ressona tant el caminar, que més que carrers se podria [dir que venen a esser capses armòniques fetes de lloses acústiques, y que'l trepitg, més que caminar, sembla el teclejar d'una gran orga. Ho són tant, que'l pas d'un infant mou tant de renou an el veinat que eixiria la gent pels balcons, si els balcons fossin fets pera eixirhi, aixís com són sols decoratius. Ho són tant, que quan per etzar hi passa un cotxe esgarriat, que sol esser un metge o un foraster, tremolen les dues fatxades y trontollen totes les pedres. Ho són tant, que'ls brins d'herba tenen temps de florir en les juntures de les lloses, amples com tombes. Ho són tant, que això no són carrers: són una mena de campanes, ont cada sospir, cada crit, cada trontoll de bressol, cada tic-tac de cada rellotge, ve a esser la palpitació; uns carrers d'encantament, petrificats desde quatre sigles, ont els veïns fossin fantasmes.

An aquets carrers quasi no hi han botigues. La gent d'aquets palaus no menja. Portalades y més portalades, ab un pati enllosat de palets, ab quatre columnes jaspades, ab dos trams d'escala amplíssims, per ont no s'hi veu mai baixar ningú, y ab un enreirat, allà al fons, com una llensada de sol damunt d'una toia de flors; escuts heraldics arreu dels murs; una palma lligada a la reixa y parets nues, parets llarguíssimes, aquestes parets desolades que sembla que tan sols serveixin pera posarhi un rengle de làpides, o pera fusellarhi algú, o pera jugarhi a la pilota.

Naturalment, no haventhi botigues no hi hà compradors ni venedors, y no venent ni comprant no hi han empenyes. Quan passa algú, an aquets carrers, que sol esser un capellà o una vella, algun trastorn passen an el barri; una veu que surti de dintre sol esser un plor o un crit de socors; si són moltes ha d'esser el rosari, y quan passa un vol de falsies, risclant desesperadament, per sota de les barbicanes, ressonen tant aquelles parets com si haguessin entrat a la seu y voltessin les naus y les columnes.

XARAU

PRÁCTICA DE CATALÁ

—¡Y aral! ¿Qué vol aquet llarg de dits?
—Ven aquí, tontuela; que quiero que me enseñes la lengua... y nada más.

An aquets carrers, els carrers estrets, hi dorm la vella noblesa de les famílies mallorquines. Hi dorm resant pels sigles que passen; hi dorm escoltant les campanes, veient esgrogueirse els murs, escoltant el remor del mar, que'ls canta ab veu de tradició els temps passats de les conquestes, y el dormir en un llit tan reial com es l'illa de Mallorca, hi deu fer de tant bon dormir, que per això els costa de desvetllarse.

Potser tenen raó d'esser aixís.

Pera'ls oïdos afinats, els crits moderns són tan estridents que potser val més no sentirlos. El tenir una casa ben ampla en un carrer estret, potser val més que un pis petit en un carrer ample, y potser, entre l'udol d'un motor y el aiscl de les falsies, ens estimem més les falsies.

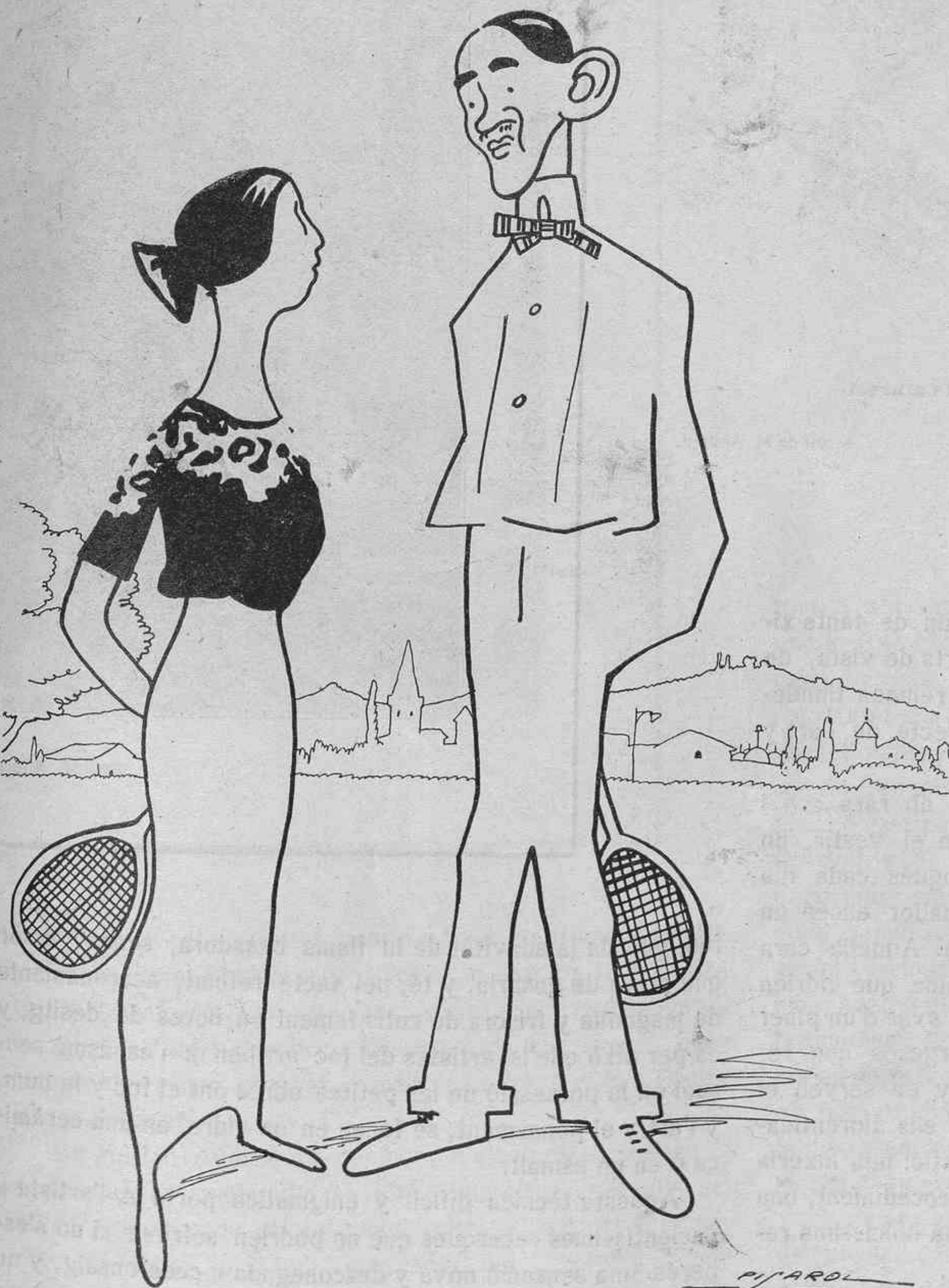
XARAU

TÍVOLI

La Rodríguez y la Baillo, interpretant cada dia la cèlebre *Generala*, reben ovacions justíssimes. Veritat es que aquesta obra,

per ser bastant aixerida y tenir música alegre (de la millor que fa en Vives), ha desensopit al public, que no's cansa d'aplaudir-la.

PROMESOS

El:—¿Si t'estimo, dius?... Sàpigues que'l meu pensament el dedico tota la nit a tu.

Ella:—¡Dolentot!... ¿Tota la nit a tu, o tot... a la Nita-Jo?

BOSQUE

Després de la suculencia del número de més *miga*, que ha estat aquella senyora de fama, la Fornarina, un altre plat fort, d'empenta,

vingué a fê honor a la llista: la lluita greco-romana, executada per *niñas* de molta forsa, molt nervi y molts... sacsons y molts biceps.

SORIANO

Novament al *Paralelo* ha triomfat la pantomima. Els llorers se'ls reparteixen l'Adams, Sucre y companyia. Ja'ns han donat *Cor d'apache*, alternant ab les películes, y *El fill de Paris* y *El hombre de la Montaña*, y fins diuen

les males llengües dels nyebits que aviat faran l'aplaudida obra *Morir por respeto á las canas*... Aquell dia no hi faltó. Encar que l'empresa hagi sigut tan mesquina de no enviâ un senzill *pase*, jo'ls prometo la revista.

El «Condal» y el «Eldorado» y el «Barcelonés», fent cine, que es lo que ara a Barcelona, per desgracia nostra, priva. «Principal», «Liceo», «Apolo», tancats y barrats fa dies; y a l'«Español» y al «Romea» y al «Nuevo»... Verge santíssima! els escarbats y les rates hi estan fent *juerga* continua.

Y el demás public que queda, com que busca les delícies de la fresca, se'n và a fora o segueixen repartintse'l l'«Iris», el «Turó», el «Saturno», «La Rabassada» y... la Mina, y el Coll y la Font d'en Fargas, l'«Anguilero» y la «Manigua».

A la teva gracia

Com que aquell que pregunta troba Roma, vaig voler sapiguer si es cosa natural o be postissa la piga que tu tens tan ben posada prop de ta boqueta, que a mi'm fa perdre el seny.

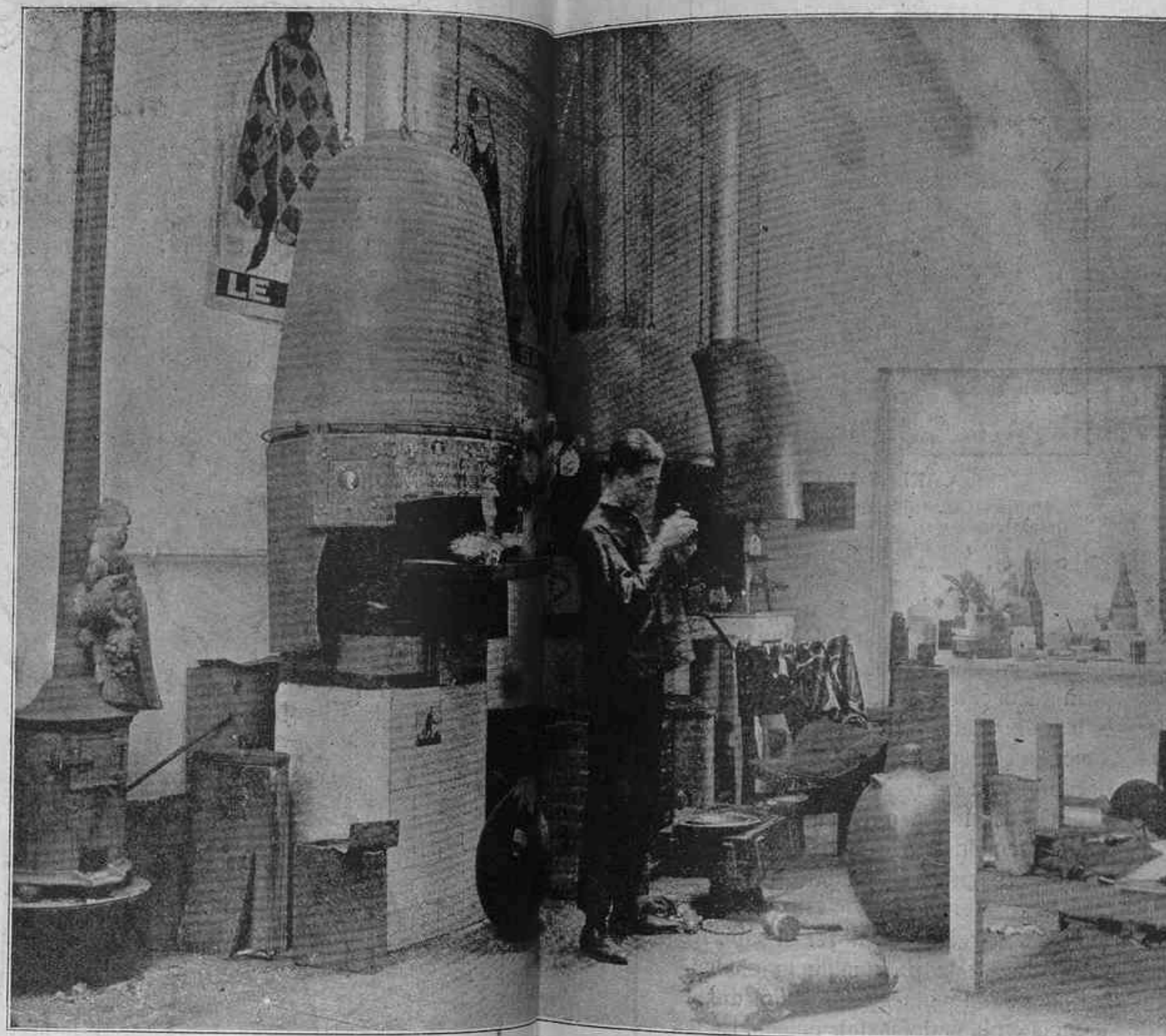
Diu que era un jorn 'de Maig, quan tu cullies les flors, fentne pomells, pera anar, amorosa, a regalarles a la Mare de Déu. A cada flor, que'ls teus ditets trencaven, hi posaves un bes, tot aspirant ensemps la suau essencia que embaumava l'ambient.

Una rosa galana, vermelleta com els dos llavis teus, vas voler olorar; però una abella, que amagada s'hi estava, xuclant mel, a l'acostarhi tu ta cara hermosa, t'hi va fer un xuclet, y va quedarte al lloc de la fiblada la gracia més bonica que tu tens.

F. CANA

L'ART DEL ESMALT A CATALUNYA

EN MARIAN ANDREU ESPECIALISTA NOTABLE

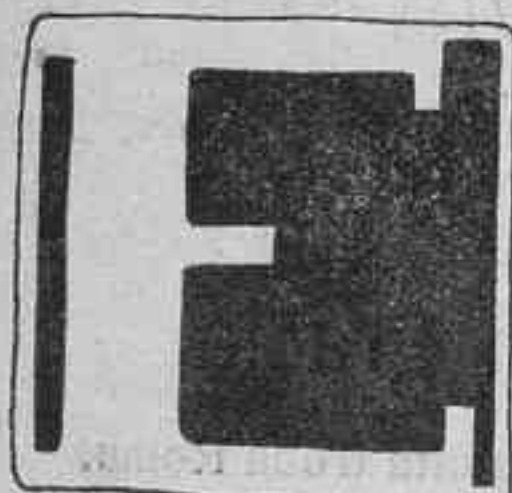

Vista parcial taller d'en Marian Andreu

El dansari Nyjinsky, en l'obra «El Carnaval»

Apunt de M. Andreu.

EN Marian Andreu seria un de tants xicots de casa bona, curts de vista, de pantalons estrets y extremada tímida, si no tingués el defecte de l'art y el vici de fer esmalts.

Veientlo ramblejar ab rara constància, acuradíssim en el vestir, un no diria que aquell burgès passejant encengués cada dia la mufla, ab la mateixa senzillesa que'l fumador encén un misto o el *corrido* encén una passió violenta. Aquella cara vermellosa, que guarda resplendors de la flama que vidrien els esmalts, té una mitja rialleta de gaudidor avar d'un plaer secret, com aquells dilectíssims amants burgesos que reben metòdicament els favors d'una bella y en serven el misteri, romànticament disposats a morir ab ells florentinament. Y es que l'esmalt té això de característic: una luxuria en la tècnica, una sensualitat intensa en el procediment, una avaricia profunda en el secret descobert, una dolçíssima remesió física de deslliurament en l'obra finida.

Era Carriès, l'ascetic, el que portava sempre aprop un trosset de grès flamejat, pera gaudirne la sensualitat del tacte, y es que la patina vellutada que reben els esmalts del

foc, guarda la suavitat de la flama besadora, sense'l dolor que priva de gosarla, y té, pel tacte refinat, acarònams de magnolia y frisors de cutis femení en hores de desitg, y es per això que'ls artistes del foc arriben a l'espasme sensual en la possessió de les petites obres ont el foc y la llum, y l'art y el pensament, se fonen en un vidre, en una ceràmica o en un esmalt.

Aquesta tècnica difícil y enigmàtica porta a l'artista a pacientíssimes recerques que no podrien sofrirse si no s'esperés una sensació nova y desconeguda a cada ensaig, y un defalliment de plaer a cada descoberta, y si el venciment no fos possessió. Si l'esmalteria d'art no tingués aquesta inconstància de la sorpresa en cada solució, si no tingués aquest

imprevist en cada resultat, cauria potser en artesà, l'artista, y tindria punts d'orfebreria y d'ofici lo que ara té d'inspiració y genialisme, fent precienca metòdica y resolutive de lo que ha d'esser inconsciencia artística. En esmalt, quasi sempre dos y dos són set, y això es la gracia y la dificultat y la satisfacció.

En Marian Andreu té quelcom d'alquimista modern, y aquell pacífic ramblejador se fa nigromantic inquiet en el seu taller, que recorda ab tota modernitat y confort el primer acte del *Faust*, ab el vell recercador del Disolvent universal, y un hi busca, sens donarse'n compte, la clàssica ampolla ont destila en perpetua renovació l'ànima complicada de l'Homunculus llegendari generat per la clàssica fórmula saba-

Una caricatura de l'Andreu

Dibuix de Humbert.

tina. Y allí, entre pots y potingues, y un nin cama-enlaire, y una imatge ascètica, en Marian Andreu, ab tota la seva curtetat de vista, repuja un enorme baix relleu, pera'l que està construint una mufla extraordinaria, posant en cada cop de martell ratlles genialíssimes de Miquel Angel y cures amoroses de Benvenuto Cellini. Aquesta obra serà, potser, la primera d'Europa, ont en grans proporcions s'haurà agermanat l'esmalt y el repujat. En Marian Andreu té en el perfil, y particularment en el nas, d'un pronunciat hebraisme, quelcom Abul Hamidià, generic a tots els que han extremat les sensacions sensuales, y es que en el seu harem de colors y flames, agegut ell en l'ample divà d'encoixinaments violats, ab la fumejanta y perfumejanta cigarreta entre llabis, pren forma en somnis aquell món d'irissats y de patins que tanquen els pots de vidre y les cortinetes persianes y acaronant ab la mà, suaument, un esmalt finit, l'esperit se li'n vè en luxurioses cavalcades.

Y es per això que veiem somriure, lascivament, com las de tot plaer, l'atildadíssim Marian Andreu, en el seu cotidià ramblejar de Barcelona.

Al Pierrot Adams

CARTA OBERTA

Al sol anunci de la vostra arribada, vaig tenir una grossa satisfacció. L'alegria va esser doble, al saber que treballarieu al «Suri», malgrat haver dit en *Manolo* que a casa seva *no habría mímica, en jamás de los jamases*.

Per això, dijous passat, a la tarda, y després d'adinyar quatre perrots en calderu al jambu de la taquilla, vaig entrisquiarme al «Suri», al nostre «Suri», que, per fi y després de mil probatures, ha tornat an aquells dies gloriosos del seu comensament.

Hi erem la flor de la societat. S'hi veien, sà y enllà del teatre, a la Peixos, la Nas de Pirongo, l'Estripa-gorros, la Pudenta, la Ronca, la Colorets, la Caga-nius y altres femelles, pertanyents totes al rengle de les més distingides marques. En el ram dels penques, se feien notar el Lunares, el Regatera, el Mataburros, el Noi de l'ala, el Rovellat, el Cagarada y cent més que'm deixo en el tinter. Valguí dir que, pera honorarvos, feu cap al «Suri» lo bò y millor de cada casa, lo més fi y selecte del gremi. Els pantols de vellut, les jupes blaves, els safols de sadolla y les baldres virolades, donaven al local la nota de color que ja poguereu veure. No m'extranya que, a l'arribar l'hora del *cablé*, diguessiu sentirvos més jove. Jo mateix, al trobar-me en tan agradosa companyia, me vaig creure transportat a la sala del «Folies», bressol de la vostra carrera.

Us escric pera saludarvos, complint un deure de cortesia. Això sí: ab la mateixa llealtat ab que us dono la benvinguda, he de dirvos que m'heu entorbat de mitg a mitg, y que, com jo, s'ha quedat el public ab la boca oberta.

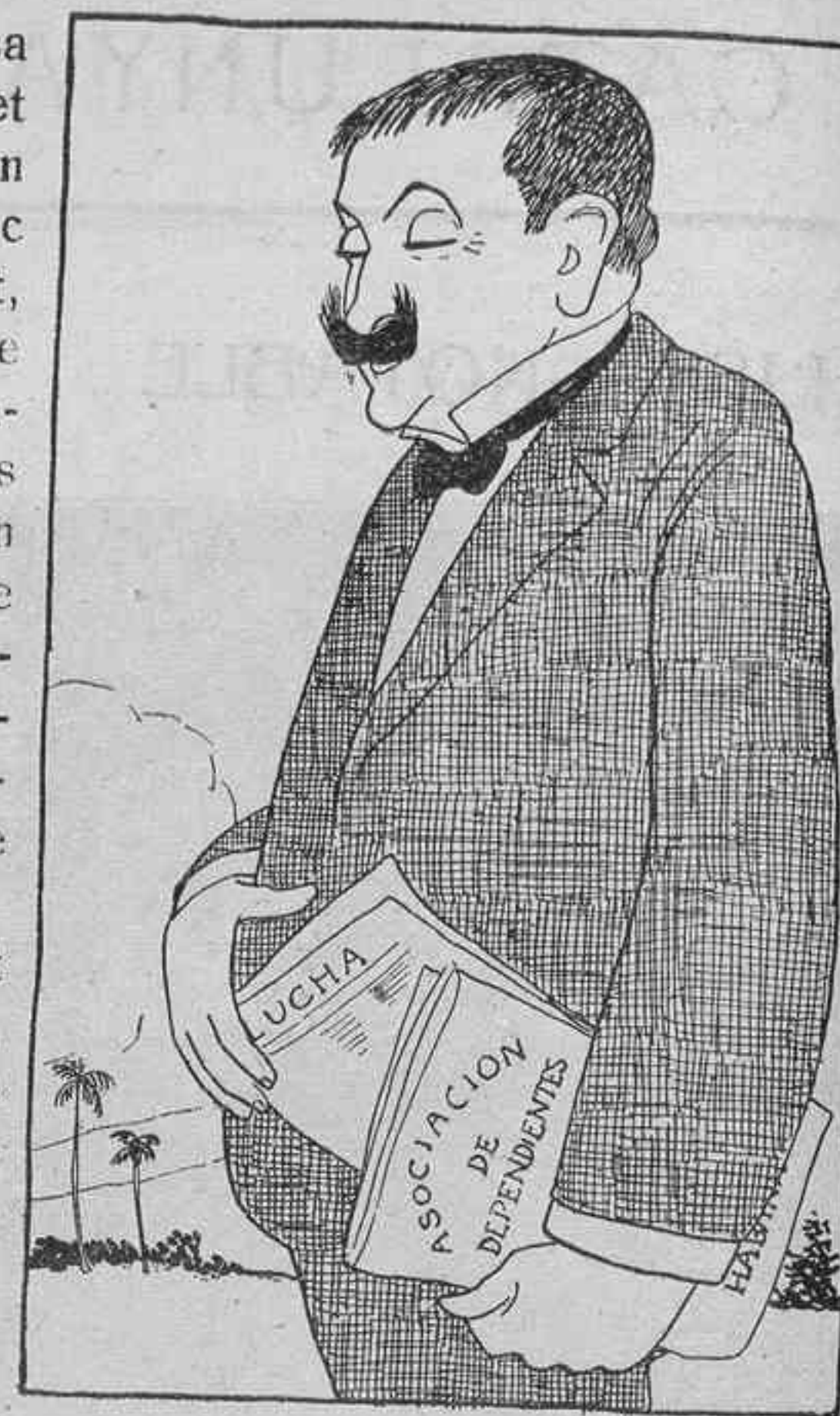
Bé que al tornar a Barcelona y per companyerisme, aceptessiu el concurs de la Nieves y la Lola, el d'en Carrasco, el Sucre, l'Argelagués y fins el del Smith. Tampoc la Lluisa, en Jordi y en Ventureta, haurien fet mal paper al costat vostre. Lo que no havieu de fer, era dispararvos ab una pantomima de la mena d'aquet *Cor d'apatxe*, que no val un ful de planté, ni paga la molestia que suposa el suar la llima com un runquel. Les obres com aquesta ab que debutàreu, han passat pera sempre a l'història, y no crec que ab elles logreu aumentar la pasta.

¿No heu après res, vivint a fòra, o es que aquí, com al Masnou, s'entén per pantomima un seguit de trets de pusla, que fan de l'escenari un polvorí? ¿Per què, en comptes de les baralles entre apatxes de fira y la bofia ignocenta, no'ns heu presen-

tat, poetisantla, la xamosa Colombina? ¿Per quins set sòus no'ns heu servit un jardí somniador, en lloc d'aquella tasca repugnant, semblanta a una borda de leies? Una aventura amable en la que hi hagués intervingut el Pierrot, un episodi amorós, qualche fet comic, d'una voluptuositat lleugera, hauria servit pera acreditarvos d'actor selecte y home de gust...

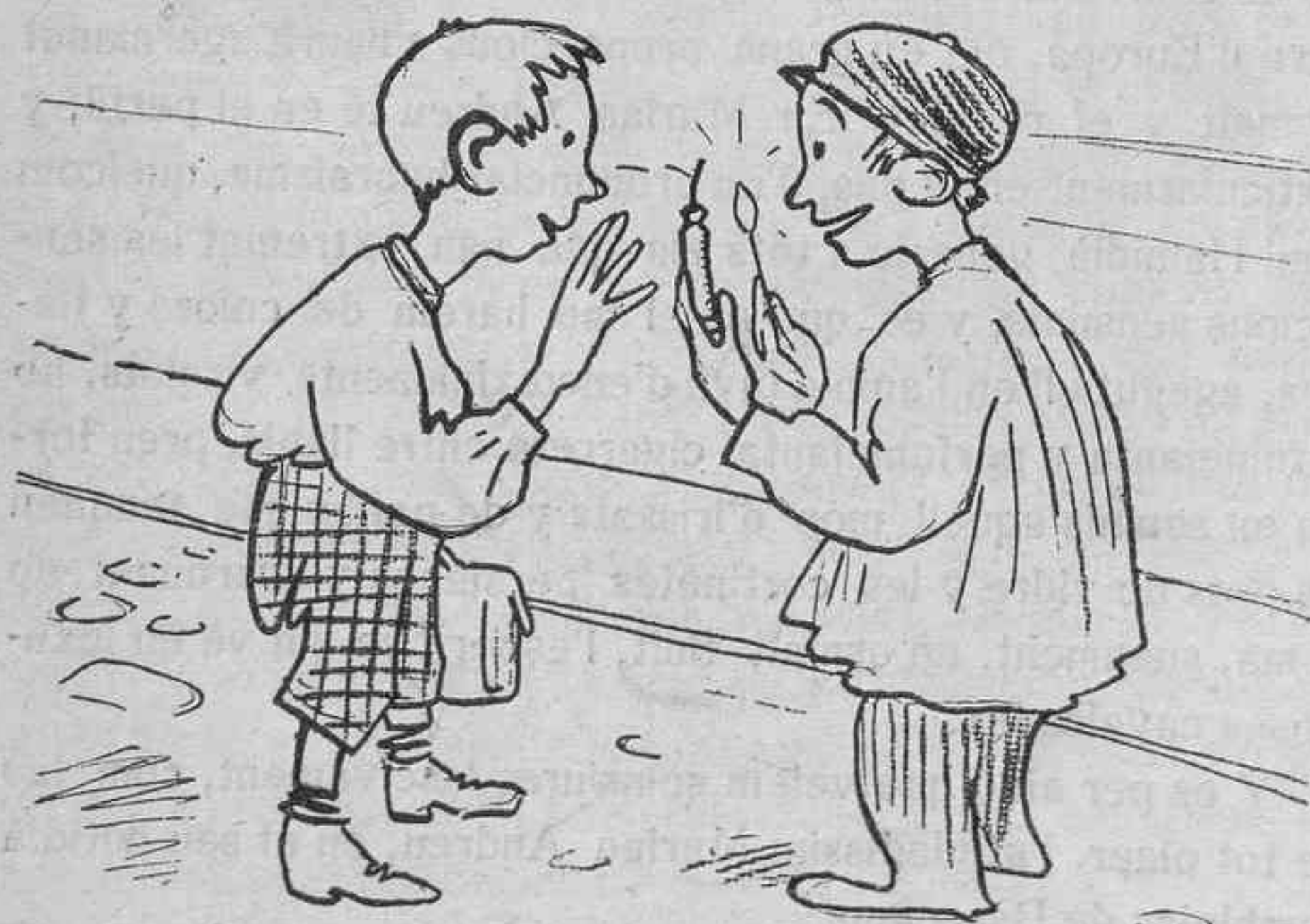
Vos que heu corregut la Ceca y la Meca, sabreu, sens dubte, que l'art que cultiveu, aquesta pantomima tan bescantada, comptà, un temps, ab actors eminents que, prescindint de la paraula articulada, saberen expressar les accions, els caracters y els matisos. Que grans escriptors de l'avior calificaren la pantomima d'espectacle sublim, y que fins y tot s'arribà, en la Roma antiga, a entaular un combat entre la mímica y l'eloqüencia. Ciceró, princep dels oradors, desafià a Rosci a que traduís per medi del gest l'incomparable harmonia dels seus períodes retòrics. Diu l'història que'l cèlebre comediant respongué al desafió ab una precisió, un acert y una flexibilitat d'expressió tals, que deixaren a l'orador meravellat. La pantomima progressà encara més. Pilades en lo tragic y Batili en lo comic assoliren la suprema perfecció en la mímica, que per molt temps s'empleà entre'ls romans pera l'educació de les classes ilustrades.

No apuro el tema, perquè no's digui que vull fer el sabi. Actualment, per desgracia, s'ha refugiat la pantomima en els balls dels grans teatres, que es tant com dir que's troba subordinada a la dansa, també en decadencia en la majoria dels paisos. En les pantomimes se dona a l'exageració y la inverossimilitut el lloc

CARLES MARTÍ

Publicista català, redactor de *La Lucha* de Habana, qui, ab motiu de sa visita a Barcelona, ha sigut banquetejat pels nostres periodistes.

COM CORREN LES BOLES

Uns nois tiren una piula a la Plassa del Padró...

Als diaris de Marsella els fa l'efecte de trò...

que la naturalitat y la veritat tindrien d'ocupar. S'ha convertit el gest en ganyota fastigosa, reveladora de l'extrem a que ha arribat un espectacle honorat un dia per veritables artistes y convertit avui en parodia per ridicals dansaires.

Manca qui aixequi la mímica del seu estat d'enviliment. Manca un home coratjós, culte, y artista a la vegada. Creia, Enric, que l'home ereu vos, y el *Cor d'apatxe*, el maleit *Cor d'apatxe*, que encara no he pait, m'ha fet dubtar per un moment. Pera representar *raves* d'aquesta mena, ens basta en Sucre, que, sobre no esser celebritat, pinta les pissarres, si convé. Heu progressat en el maneig del xuri, y entreu per la patilla, qualitats que, si agraden als panans, fan poca gracia a les persones ilustrades.

Si no heu vingut a panquinxarà y voleu que'l public intelligent us aplaudeixi, cambieu de soca-arrel el repertori. Precisament lluiu als datils bonics ganguils. No crec que us recordeu de la tura y les lleugeres, y, si no vaig errat, feu y tot borela de tenir algun papil de mil.

Ja que heu mudat la farga, desterreu aquesta bul. Ademés d'esser més baril, els aplaudiments y les jalates dels instruits cauran a la vostra tanca com mec benefi.

Llavors podreu comprar una borda de peixols pera passar l'estiu y curarvos la ronquera, lo que de tot cor celebraria el vostre admirador y ex-consorte

XATO DE LA BUSCA

ESQUELLOTS

TÓQUILA, senyor Portela!

La seva felis idea de disposar que'ls polissons de Barcelona aprenguin el català es una d'aquelles pensades que honren a un Governador y li proporcionen en un moment abundant cullita de simpaties.

Però ¿cóm dimontri ha tardat tant a adonarse de que lo que avui ordena era una veritable necessitat?

Si aixó que fa ara que, segons diuen, està a punt d'abando-

De *petardo* ho califiquen els rotatius de París...

nar el carrec, arriba a ferho al pendre'n possessió, hauria sigut vostè el més popular dels Governadors civils que hi ha hagut a Barcelona.

**

De tots modos, val més tart que mai.

Y quan se'n vagi, fassins el favor de recomenar al seu successor que mantingui y ratifiqui la millora.

Perque si vostè decreta ara que'ls polissons aprenguin el català y, un cop nosaltres ben acostumats, ell permet que l'oblidin, no haurem fet res.

O tal vegada encara estarem pitjor.

Car, com diu el Dante,

*Nessun maggior dolore
che ricordarsi del tempo felice
nella miseria.*

L'«Associació de la Premsa Balear» donà la setmana passada, a Palma de Mallorca, un fraternal banquet al nostre ilustre amic y company Santiago Rusiñol.

A l'igual que'l d'aquí, l'objecte de l'apat d'allà va esser festejar la darrera medalla guanyada per en Santiago, a Madrid.

Com es de suposar, entre'ls comensals hi havia lo bò y millor que, en lletres y en arts, actualment se troba a l'illa. El poeta Joan Alcover, en nom dels ofertors, feu una hermosa semblansa del festejat autor de *L'auca del Sr. Esteve*, y en Rusiñol, admirable com sempre, després del discurs de gracies, obsequià als presents ab les primicies de dos inspirats *Glosaris* que podran paladejar aviat els nostres llegidors.

Una nova y ferma encaixada a l'amic, y, a uns y a altres, l'enhorabona més sincera.

QUIN honor pera la Pubilla!

El Gabinet imperial de Tokió ha enviat al nostre Ajuntament un Resúm estadístic del Japó.

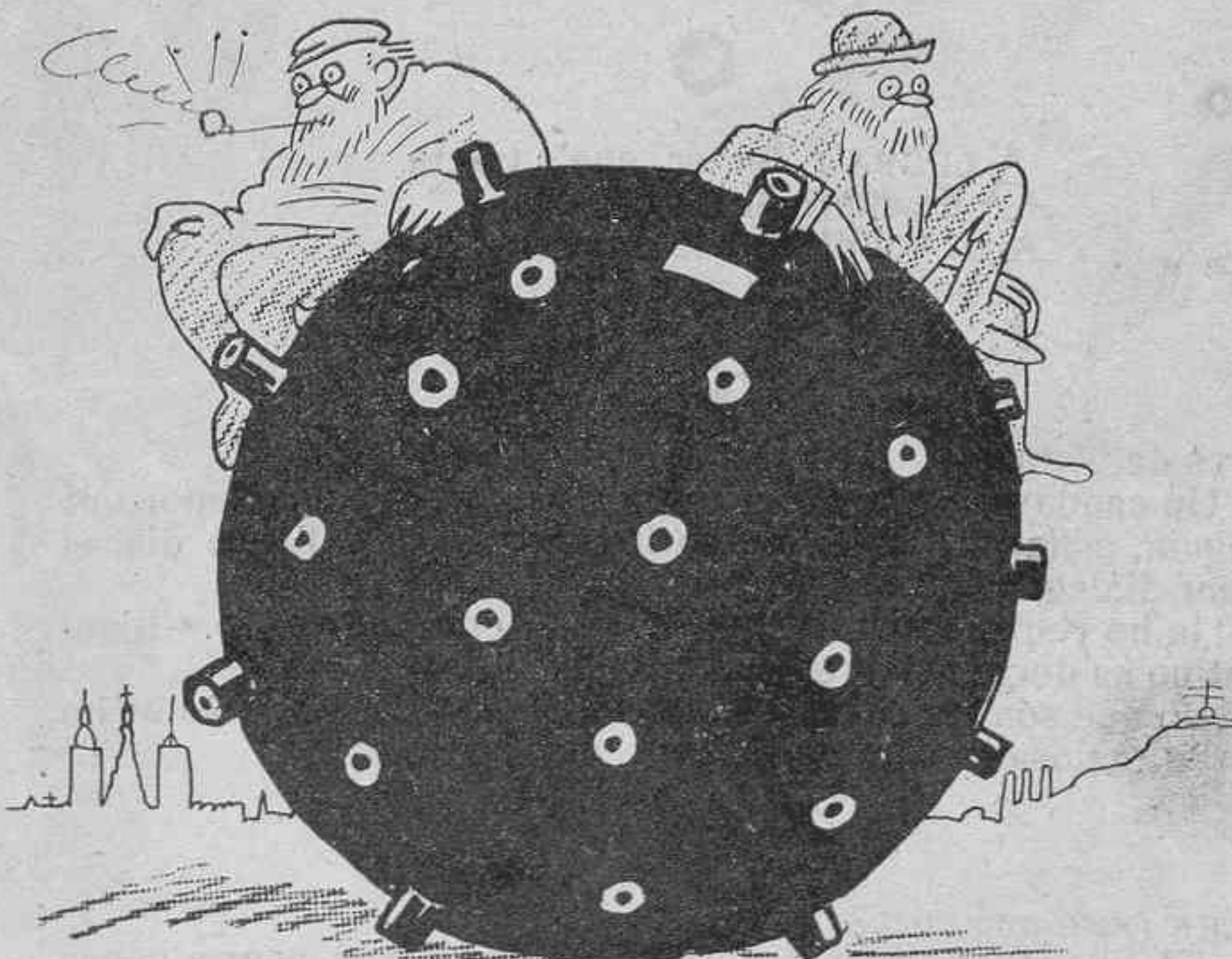
Molt d'agrair es la finesa, però, donada l'estació en que'ns trobem, ¿no haurian pogut, els senyors japonesos, havernos també enviat una bona partida de vanos?

PER incomplí una contracta,

a l'estrella Nita Jo
el jutge li embargà'ls mobles,
els vestits y fins el sòu.

Y ara, l'embargada artista,
diu que presentarse vol

Y, a Suïssa, ja la nova ve a sè... una *coseta* aixís.

als ulls del public, com Eva
als ulls d'Adam, son espòs.

Si ho fa tal com diu, calculin
el conflicte que promou
quan, al ser reconvinguda
per l'autoritat, respón:

—Si els vestits m'ha pres el jutge
y no me'n puc fer de nous,
perqué m'ha embargat la paga,
¿còm vol que'm presenti, doncs?

UNA escena completament «sigle XX», ocorreguda a Barcelona
el passat dissabte.

S'estava donant en un centre obrer una conferència sobre el
descans dominical. Com es de suposar, l'orador atacava als que
l'infringeixen y excitava als treballadors a procurar per tots els
medis el seu exacte compliment.

Però, heusaquí que a lo millor de l'arenga, ¡cataplom!, apa-
reix...

—¿La policia?... ¿Un enemic del descans?...

No, senyors. Apareix el pare del conferenciant, qui, fundantse
en que aquest es menor d'edat, l'obligà a retirar-se.

Y, naturalment,

davant d'aquesta raó,
va aixecarse la sessió.

Y no hi hagué res més.

**

La veritat es que, quan no per naps, per xirivies, això de les
conferències sembla que està passant actualment una mala
tongada.

O sinó, després d'haver llegit lo ocorregut en la del disabte,
vegin lo que va succeir en un'altra, anunciada pera el diumenge.

Aquesta, que havia de donarse en el teatre del Bosc y de la
qual n'estava encarregat el conegut ex-concejal obrero D. Lluís
Zurdo de Olivares, també va haver de suspendre's.

Y no precisament per haverhi anat el pare o la mare del ora-
dor, sinó per tot lo contrari.

La conferència no pogué donarse pel motiu poderosíssim de
que a l'hora en que el senyor Zurdo havia de comensar a en-
raonar, el local estava desert. No hi havia més que quinze per-
sones.

Y ja comprenen vostès que quinze oients, per un orador de
la talla del senyor Zurdo...

Qualsevol arrenca-caixali de la plassa de la Pau n'arreplega
més ab un senzill cop de bombo...

**

¿Què devia pensar el conferenciant, al veure aquella soletat,
tan espantosa per lo menos com la de la *Consuelo* de l'Ayala?

—Mal per mal—degué, probablement, dir-se,—més m'hauria
estimat que algú de la familia hagués vingut a ferme callar...

ALEGRA'T, lector, que's tracta
de suprimir els consums!
Això vol dir que lo que ara
en val mitg, en valdrà un.

PUNTS de vista.

Un capdavanter revolucionari y un rector d'una important
parroquia, amic particular del primer, sostenien, l'altre dia, el
següent dialeg:

—¡Ja ho veu, mossèn Ramon!—deia el *caballero rojo*.—L'au-
toritat no'ns deixa celebrar la setmana tràgica.

—¡Lo que són les coses!—responia el clergue.—Vostès no ho
celebren, y nosaltres ho *celebrem*... moltíssim.

VOLEN riure una mica?

El divendres, els venedors de melons varen anar a veure
al senyor Sostres.

Y l'endemà, al donar compte de l'entrevista, deien:

La Vanguardia:

«Una comisió de venedors de sandías y melones visitó
ayer al señor alcalde para anunciarle su propósito de elevar una
instancia al Ayuntamiento, en solicitud de que se autorice la
venta en rajadas de siete á diez *de la noche*.»

El Diluvio:

«Una comisió de venedors de melones visitó al alcalde
para anunciarle que van á presentar una instancia en solicitud
de que se les permita vender melones y sandías en rajadas de siete
á diez *de la mañana*.»

Posats en mitg d'aquestes dugues gazetillas, ¡vagin vostès a
saber què es lo que realment varen dirli, al arcalde, els venedors
de melons que'l divendres van anar a veure'!!...

UNA Exposició's projecta
celebrar al «Turó Park»,
y els senyors que l'organisen
ja han fet els preliminars:
un bon tec y uns quants discursos
al destaparse'l xampany.

Si els directores de les obres
volen tení un exit gran,
pera inaugurar, conviden
a una institució coral
que hagi canviat de criteri
en aquets ultims dos anys,
y una exposició tremenda,
de moment, ja existirà:
l'exposició de que'ns obrin,
a cops de cadira, el cap.

MAGNÍFICA pensada.

L'empresa del «Novedades» ha contractat al cèlebre ac-
tor comic francès Max Linder.

En Max es el noi mimat de les parroquianes dels cines y,
realment, una de les poques coses que valen la pena d'admi-
rarshi.

Li augurem un exitas, doncs, a Barcelona.

A no esser que les mamas de les parroquianes de cine el pre-
fereixin en pel·lícula... que tot podria esser.

No per trobarlo més simpatic, sinó més barato.

DIUEN que'l *món*, en Cambó,
ha comprat, mes no m'hi enfundo;
vista sa actual afició,
ja sabem que aquet senyô
lo que pot comprà es *El Mundo*.

UN guardia va verificar, l'altre dia, la detenció d'un captaire
que *s'entretenia* atormentant els ulls d'una criatura, filla
seva, pera que fes forsa llàstima als vianants.

Aquestes enormitats se repeteixen massa sovint.

¿Qui es que té por de que un dia les feres del Park s'escapin,
ab motiu de les traques del *Saturno*?

No hi hà cuidado.

¿No veieu que, si una hiena's topés ab segons quins homes,
se'n entornaria a la gavia tot seguit?

SI, agafant qualsevol diari,
ab grans titols «bullangueros»
veuen *Mejora de Fuentes*,
no vol dir que cap arreglo
s'hagi fet sobre les fonts
públiques, ni's pensi ferlo:
vol dir que va millorant
en Fuentes, el gran torero.

LLUITA GRECO-ROMANA

CAMPIONAT INTERNACIONAL.—VALENTES LLUITADORES QUE ACTUALMENT S'EXHIBEIXEN EN EL «TEATRE DEL BOSC»

Mlle. PHILIPPE, francesa.
85 kilos.

Mlle. JENSEN, danesa.
70 kilos.

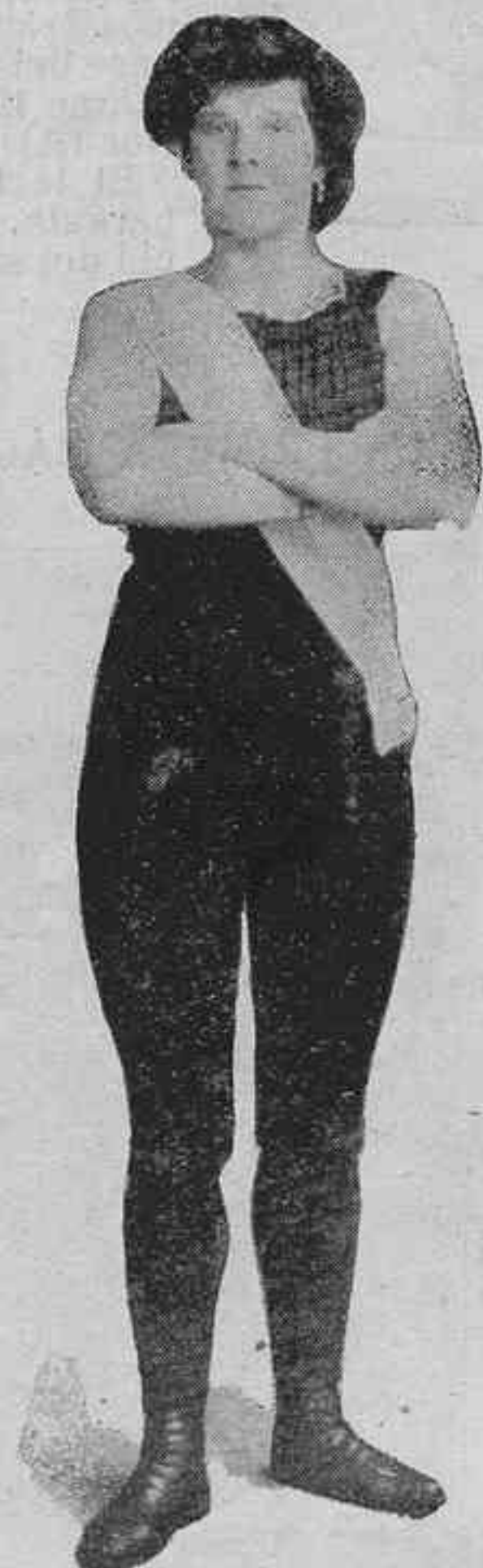
Mlle. WILSON, inglesa.
80 kilos.

Mlle. HOVIVATH, húngara.
60 kilos.

Mlle. TITANA, russa.
102 kilos.

Mlle. BRUMBACH, alemana.
76 kilos.

Mlle. SID-MORGAN, brasilenya.
85 kilos.

Mlle. HEIDICK, austriaca.
65 kilos.

JA hi tornem a ser?

El valent periodista *Amichatis*, una de les poques firmes que valen la pena de llegir-se, acaba de veure's obligat a abandonar Espanya, fugint de les ires del fiscal.

Uns irreverents articles commemoratius dels fets de Juliol, publicats en *El Intransigente*, li han valgut, an ell y a un seu company, en Gutiérrez Larraga, les caricies del llapis roig.

Sentim la relliscada y desitgem que, al tremp de l'adversitat, o... millor de la prosperitat, siguin la llunyania y el desterro un major y poderós incentiu pera la seva ploma privilegiada.

INDIGNAT va alborotarse el bon public madrileny contra l'empresa dels toros, perquè li va apujà'ls preus, però per xó, formava quia en el despaig de bitllets, mentre'ls polissons clavaven

trompades a tort y a dret.

Public ignoscent y manso, no sab que'l millor remei es respondre als empresaris deixantlos el circ desert.

S'han descobert un grapat de timos, efectuats per un empleiat de l'Ajuntament, que's dedicava a vendre carregs municipals. L'aixerit fulano's diu, d'apellido, Notó. Sí, vaja, un subjecte que buscava *noto...rietat*. ¡Y l'ha trobada!

Anoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

CIENCIAS Y PACIENCIAS

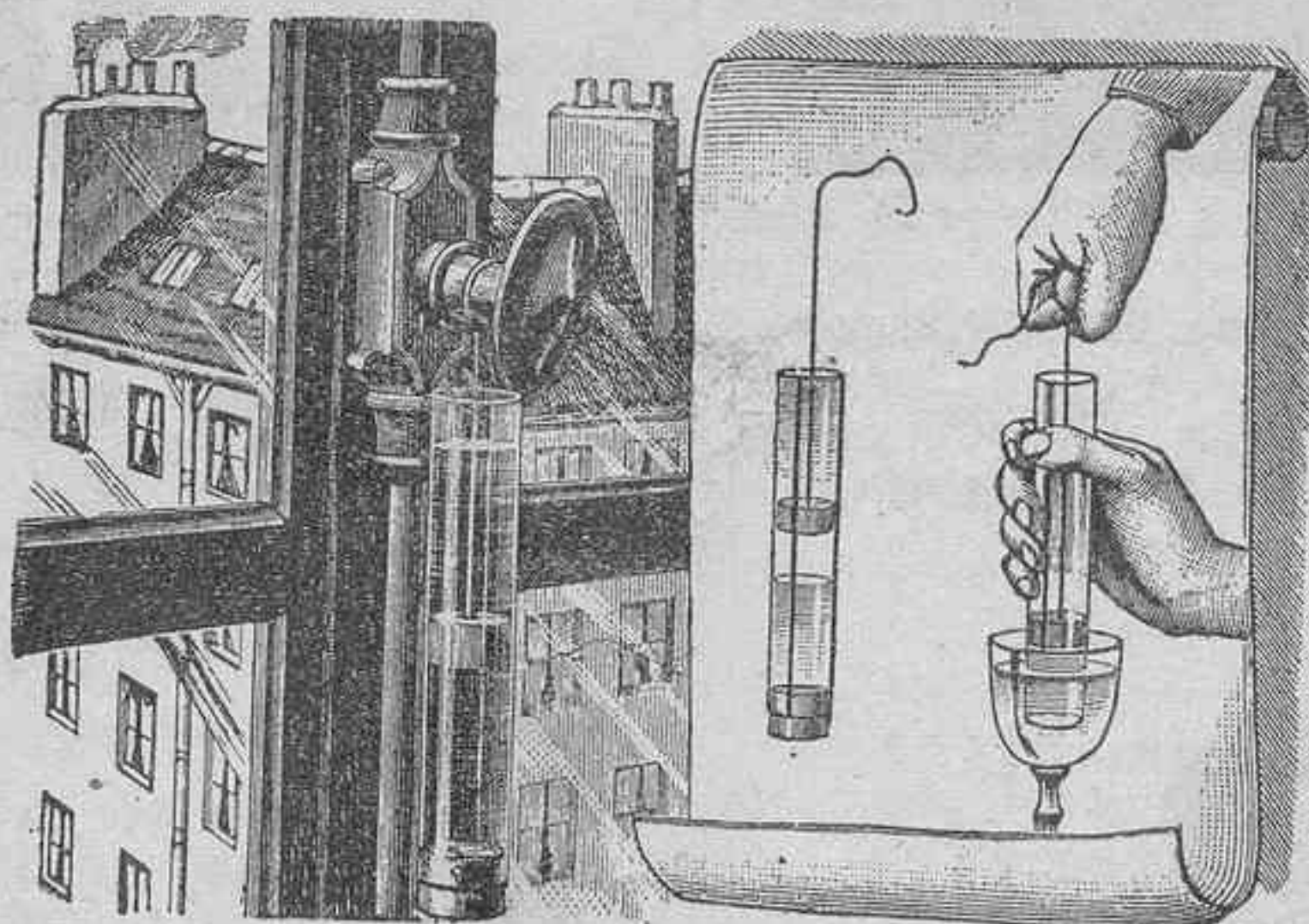
Del calaix d'un sabi

FÍSICA RECREATIVA

(ASCENSIÓ D'UN TUBO DE QUINQUÉ)

Accessoris indispensables: un tubo de quinqué, dels usuals però que sigui perfectament cilíndric; dos taps de suro, d'un diàmetre exactament igual al del tubo, y un tros de cordill.

Ab el cordill atravessarem pel mitg un dels taps (A), subjectantlo d'una banda per medi d'un senzill nus. L'altra extremitat se fa passar per dins del tubo y s'estira per l'altre forat fins que'l tap susdit comenci a entrar. Aleshores introduim aquesta part aixís tapada en un vas gran plè d'aigua, y estirant, per dalt, el cordill, pujarà el tap y veurem com, per absorció, l'aigua també va pujant darrera seu. Quan el tap (A) arribarà a mitg tubo, llavors, maniobrant a dintre l'aigua del vas, taparem la part inferior ab l'altre tap (B) y, un cop tapada, abocarem aigua en la part supe-

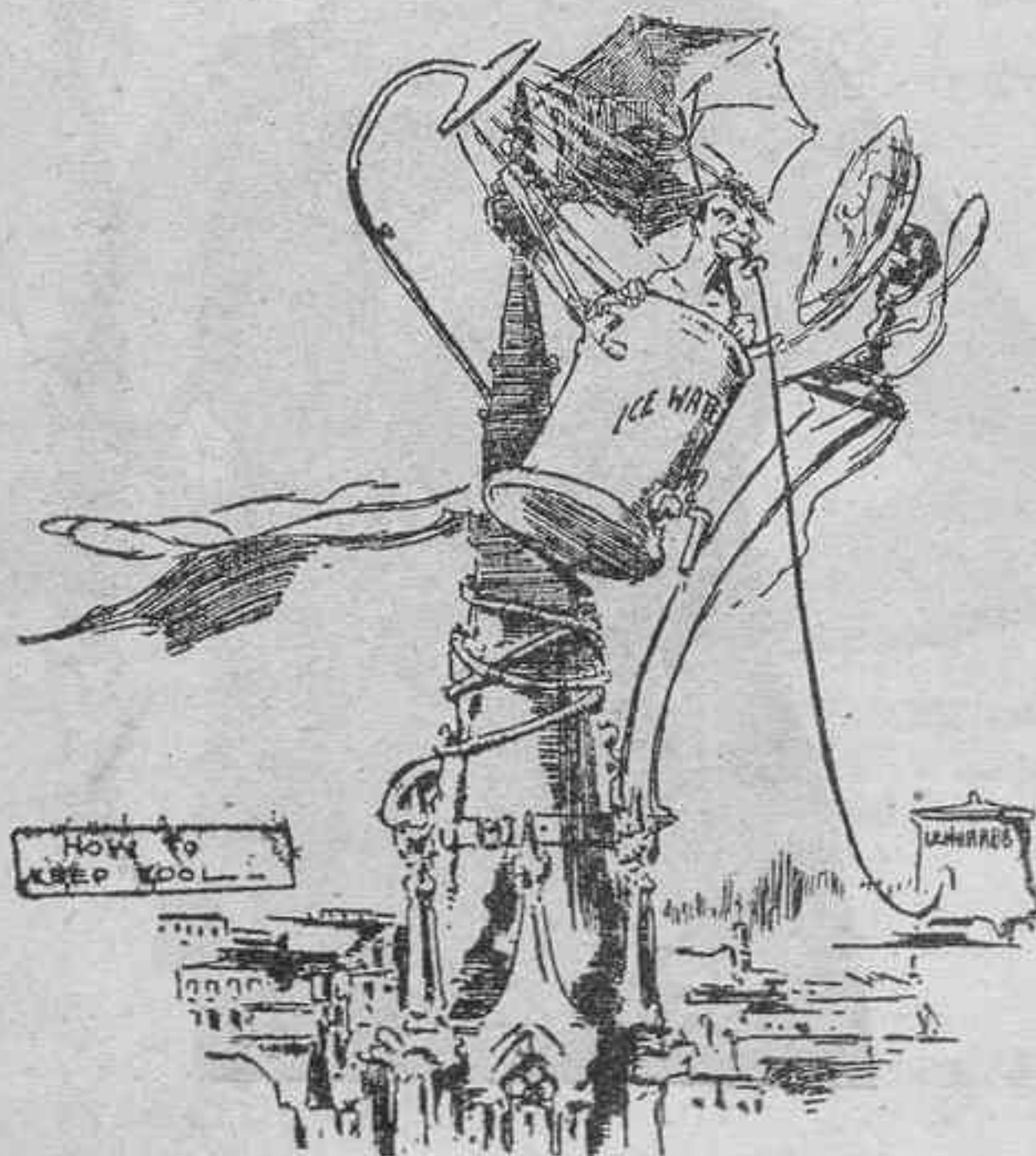
rior del tubo, o sia damunt del tap (A), però sense arribar a omplirlo.

Aixís les coses, ab el mateix cordill penjarem aquest improvisat *aparato* en un clau o en el pom d'una vidriera, tal com indica la figura de la dreta, y, agafant el tubo, l'estirarem avall ab molt cuidado, sense sacudides ni sacsejaments, fins que'l nivell de l'aigua superior arribi justament a les vores del tubo.

L'efecte no podrà esser més curiós. Al poc rato observem com el tubo s'enfila cordill amunt y com el nivell de l'aigua reprèn la primitiva posició. Semblarà que'l tap (A) ha baixat o que l'aigua de la part superior l'ha atravesat; però, examinantho atentament, veurem que es el tubo el que ha obrat el prodigi de l'ascensió, degut a que'l vuid produït en l'interior ha creat al defora una pressió atmosfèrica que, exercint la seva força en la base del tap inferior (B), obliga al tubo a enfilarse lliscant sobre les vores del tap superior (A).

El lector podrà no havernos entès d'una paraula, però no's culpi, si acas, a l'experiencia del sabi, sinó a les nostres explicaderes.

LA CALOR ASFICSIANT ALS ESTATS UNITS

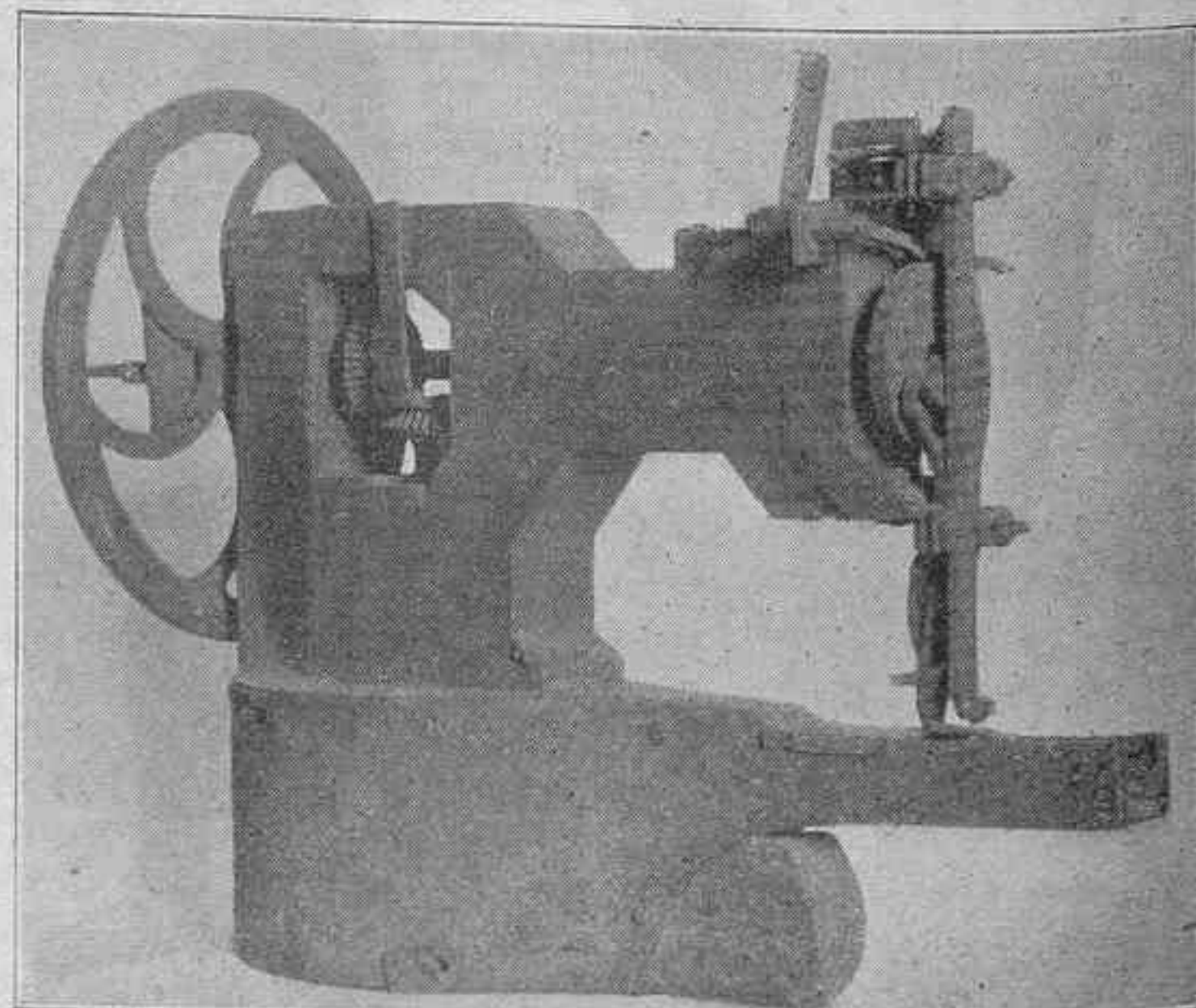

Unic medi de viure decentment, a l'estiu, els veïns de Nova York.

UNA CRIDA a les persones d'ingeni

Ab destí an aquesta plana de CIENCIAS Y PACIENCIAS, tots els nostres estimats llegidors tenen dret a enviarnos idees originals, assumptes grafics, passatemps enginyosos, curiositats mundials, entreteniments científics, que poden venir acompanyats d'il·lustració o sense, però ab la condició indispensable d'esser nous y absolutament ineditos. Ab el benentès de que, al autor de la pensada que, a nostre judici, mereixi els honors de l'inscripció, se li farà regalo d'un exemplar d'una obra de fondo del catalec de la casa.

LA PRIMERA MÁQUINA DE CUSIR D'ESpanya

Fabricada en 1852 per don Miquel Escuder, de Barcelona, fou venuda, més tard, per 70 duros. Ara, al cap de 24 anys, els Successors de la Casa l'han tornada a adquirir, als Encants, per 4 pessetes.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

OBRA NOVA Y ORIGINAL

XISTOS Y OCURENCIES
SOBRE'L MATRIMONI
Y LES SEVES CONSEQÜENCIES

EL QUART DOLS

LLAMINADURES DEL COR

LLIBRE PELS SOLTERS Y DE GRAN UTILITAT PELS CASATS.

Un tomo atapat de lletra menuda y de ninots microscòpics.—Preu: 2 rals

Se ven públicament per tot arreu, sense autorisació eclesiàstica

COLECCIÓN DIAMANTE : Tomo 115

MANON LESCAUT

Por el
Abate Prévost

Precio: 2 reales

De esta colección van publicados

1. R. de Campoamor. Doloras, 1. ^a serie.	32. E. Pardo Bazán. Por la España pintoresca (viajes).	58. López Silva. De rompe y rasga.	88. T. Dostolewsky. Alma infantil.
2. — Doloras, 2. ^a serie.	33. } A. Flores. Doce españoles de	59. Antonio Zozaya. Instantáneas.	89. E. de Amicls. Aire y Luz.
3. — Humoradas y cantares.	34. } brocha gorda.	60. J. Zahonero. Cuenticillos al aire.	90. L. García de Giner. Valentina.
4. — Pequeños poemas, 1. ^a serie	35. José Estremera. Fábulas.	61. L. Taboada. Colección de tipos.	91. E. de Amicls. Manchas de color.
5. — Pequeños poemas, 2. ^a serie	36. E. Pardo Bazán. Novelas cortas	62. Beaumarchais. El Barbero de Sevilla.	92. Voltaire. Zadig y Micromegas.
6. — Pequeños poemas, 3. ^a serie	37. E. Fernández Vaamonde. Cuentos amorosos.	63. Angel R. Ohaves. Cuentos de varias épocas.	93. M. Ugarte. Mujeres de París.
7. — Colón, poema.	38. E. Pardo Bazán. Hombres y mujeres de antaño.	64. Alfonso Karr. Buscar tres pies al gato.	94. } Obras menores de Cervantes.
8. — Drama Universal, poema, primer tomo.	39. J. de Burgos. Cuentos, cantares y chascarrillos.	65. Francisco Pí y Arsuaga. El Cid Campeador.	95. } J. Pérez Zúñiga. Chapuceras.
9. — Drama Universal, poema, segundo tomo.	40. E. Pardo Bazán. Vida contemporánea.	66. Vital Aza. Pamplinas.	96. Voltaire. Cándido.
10. — El Licenciado Torralba.	41. } Jacinto Laballa. Novelas inteli-	67. A. Peña y Goñi. Río revuelto.	97. Goethe. Las amarguras del joven Werther.
11. — Poesías y Fábulas, 1. ^a serie	42. } mas.	68. E. Gómez Carrillo. Tristes idiomas.	98. J. Benavente. Teatro rápido.
12. — Poesías y Fábulas, 2. ^a serie	43. Fr. ^a Sarasate de Mena. Cuentos vascongados.	69. Nicolás Estévez. Calandracas.	99. Novelas picarescas. Lazarillo de Tormes y Rinconete y Cortadillo.
13. E. Pérez Escribá. Fortuna.	44. F. Pí y Margall. Diálogos y artículos.	70. V. Blasco Ibáñez. A la sombra de la higuera.	100. J. León Pagano. La balada de los sueños.
14. A. Lasso de la Vega. Rayos de luz	45. Charles de Bernard. La caza de los amantes.	71. A. Dumas, hijo. La Dama de las Camelias.	101. A. Guerra. Polvo del camino.
15. F. Urrecha. Siguiendo al muerto	46. Eugenio Sue. La Condesa de Lagarde.	72. J. M. Bartrina. Versos y prosa.	102. Camilo Castello Branco. María Moisés.
16. A. Pérez Nieva. Los humildes.	47. R. Altamira. Novelitas y cuentos.	73. F. Barado. En la brecha.	103. Graça Deledda. Cuentos de la Cerdeña.
17. S. Rueda. El gusano de luz.	48. J. López Valdemoro (El Onda de las Navas). La niña Araceli.	74. Luis Taboada. Notas alegres.	104. Antología taurina.
18. S. Delgado. Lluvia menuda.	49. R. Soriano. Por esos mundos...	75. Xavier de Montepín. La señorita Tormenta.	105. Manuel Carretero. La espuma de Venus.
19. O. Frontaura. Gente de Madrid.	50. L. Taboada. Perfiles cómicos.	76. A. Zozaya. De carne y hueso.	106. Federico Rahola. Los ingleses vistos por un latino.
20. Miguel Melgosa. Un viaje a los infiernos.	51. B. Pérez Galdós. La casa de Shakespeare.	77. X. de Montepín. Muerto de amor	107. Ega de Quelroz. La nodriza.
21. A. Sánchez Pérez. Botones de muestra.	52. J. Ortega Munilla. Fífina.	78. Conde León Tolstol. Venid a mí...	108. A. de Chamisso. Pedro Schlemihl ó el hombre que ha perdido su sombra.
22. J. M. Matheu. ¡Rataplan!	53. F. Salazar. Algo de todo.	79. A. Calderón. A punta de pluma.	109. M. Sarmiento. Así.
23. T. Guerrero. Gritos del alma.	54. Mariano de Cavla. Cuentos en guerrilla.	80. Enrique Murger. Elena.	110. Felipe Trigo. A todo honor.
24. Tomás Luceño. Romances y otros excesos.	55. Felipe Pérez y González. Peccata minuta.	81. Luis Taboada. Siga la broma.	111. Manuel Ugarte. Los estudiantes de París.
25. L. Ruiz Contreras. Palabras y plumas.	56. Francisco Alcántara. Córdoba.	82. L. G. de Giner. La Samaritana.	112. Fray Luis de León. La perfecta casada.
26. R. Sepúlveda. Sol y Sombra.	57. Joaquín Dicenta. Cosas mías.	83. Cyrano de Bergerac. Viaje a la luna.	113. Jorge Manrique. Poesías.
27. J. López Silva. Migajas.		84. E. Antonio Flores. ¡Huérfana!	114. Abate Prévost. Manon Lescaut.
28. F. Pí y Margall. Trabajos sueltos		85. Ivan Tourgueneff. Hamlet y Don Quijote.	
29. E. P. Bazán. Arco iris, cuentos.		86. A. Pestana (Cañel). Cuentos.	
30. E. Rodríguez Solís. La mujer, el hombre y el amor.		87. Angel Guerra. Al sol.	
31. M. Matoses (Corzuelo) ¡Aleluyas finas!			

Precio de cada tomo: 2 reales

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaxes.

EN KU-KA AL MIKADO

— Com que jo a tot m'associo
y tinc representació...
¡sò el més indicat, me sembla,
per quedar bé ab el Japó!